

ÁP DỤNG MÔ HÌNH KINH TẾ TUẦN HOÀN TỪ RÁC THẢI QUA PHONG TRÀO PHỤ NỮ HƯỚNG ĐẾN MỤC TIÊU PHÁT THẢI RÒNG BẰNG “0” (NET ZERO) VÀO NĂM 2050

Trần Thị Cúc *, Nguyễn Bích Huệ **

Tóm tắt: Kinh tế tuần hoàn là mô hình kinh tế trong đó các hoạt động thiết kế, sản xuất và tiêu dùng được tổ chức theo cách giảm tiêu thụ nguyên liệu, kéo dài vòng đời sản phẩm, giảm chất thải phát sinh và gia tăng tái sử dụng, tái chế chất thải theo quy định tại Điều 3 Khoản 6 Luật Bảo vệ môi trường 2020. Trong các lực lượng xã hội, Phụ nữ Việt Nam có vai trò tiên phong trong áp dụng mô hình kinh tế tuần hoàn từ rác thải. Chiến dịch do Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam phát động như “Phụ nữ hạn chế rác thải nhựa”, “Phụ nữ sống xanh”, ô hình “Ngôi nhà xanh”, “Tổ phụ nữ phân loại rác tại nguồn”, “Phụ nữ hành động vì kinh tế tuần hoàn”,... góp phần thực hiện mục tiêu phát thải ròng bằng “0” (Net Zero) vào năm 2050 theo cam kết tại Hội nghị Liên hợp quốc về biến đổi khí hậu COP26. Tuy nhiên, việc áp dụng kinh tế tuần hoàn mới đạt được những kết quả bước đầu, thực tế còn nhiều khó khăn, thách thức, cần có giải pháp tháo gỡ, khắc phục trong thời gian tới.

Từ khóa: Kinh tế tuần hoàn, phong trào phụ nữ, phát triển bền vững, phát thải ròng bằng “0” (Net Zero).

Abstract: The circular economy is an economic model in which activities related to design, production, and consumption are organized to reduce raw material consumption, extend product lifespan, decrease waste generation, and increase reuse and recycling of waste, as prescribed in Article 3, Clause 6 of the Environmental Protection Law 2020. Among social forces, Vietnamese women play a pioneering role in applying the circular economy model from waste. Campaigns initiated by the Vietnam Women’s Union such as “Women Reduce Plastic Waste,” “Women Live Green,” the “Green House” model, “Source-separated Waste Sorting Women’s Group,” and “Women Act for the Circular Economy” contribute to achieving the net zero emission target by 2050. However, the application of the circular economy has only achieved initial results, with many difficulties and challenges in practice, requiring solutions to be implemented to overcome and address these issues in the future.

Keywords: Circular economy, women’s movement, sustainable development, net zero.

* Phó Giáo sư, Tiến sĩ, Khoa Luật kinh tế, Trường Đại học Kinh doanh và Công nghệ Hà Nội.

** Thạc sĩ, Khoa Luật kinh tế, Trường Đại học Kinh doanh và Công nghệ Hà Nội.

1. Mối quan hệ giữa mô hình kinh tế tuần hoàn và mục tiêu phát thải ròng bằng “0” (Net Zero) vào năm 2050

Kinh tế tuần hoàn là mô hình phát triển kinh tế trong đó tài nguyên được khai thác, sử dụng, tái sử dụng và tái chế một cách hiệu quả, kéo dài vòng đời sản phẩm, giảm thiểu chất thải và phát thải ra môi trường. Khác với mô hình kinh tế tuyến tính truyền thống “khai thác - sản xuất - tiêu dùng - thải bỏ”, kinh tế tuần hoàn hướng tới khép kín dòng vật chất và năng lượng.

Theo báo cáo của Ngân hàng Thế giới (WB), tổng lượng phát thải CO₂ của Việt Nam trong năm 2022 đã là 344 triệu tấn CO₂, xếp thứ 17 trong những quốc gia có lượng phát thải CO₂ lớn nhất (dẫn theo số liệu Viện Nghiên cứu tăng trưởng xanh, 2024). Đây là con số đáng báo động, đòi hỏi Việt Nam cần phải có những hành động cắt giảm mạnh mẽ và toàn diện khí nhà kính, đặc biệt là khí thải CO₂. Tại Hội nghị Liên hợp quốc về biến đổi khí hậu COP26, Việt Nam cũng đã cam kết với cộng đồng quốc tế về việc thực hiện mục tiêu mức phát thải CO₂ ròng bằng 0 vào năm 2050.

Trong bối cảnh biến đổi khí hậu ngày càng nghiêm trọng, nhằm thực hiện mục tiêu giảm phát thải như đã cam kết tại COP26, Chính phủ đã ban hành Nghị định số 06/2022/NĐ-CP ngày 7/1/2022 quy định giảm nhẹ phát thải khí nhà kính và bảo vệ tầng ô-zôn. Đây được coi là giải pháp nền tảng để giảm phát thải khí nhà kính, qua đó góp phần thực hiện cam kết phát thải ròng bằng “0” (Net Zero) của Việt Nam vào năm 2050. Kinh tế

tuần hoàn đóng góp trực tiếp và gián tiếp vào mục tiêu phát thải ròng bằng “0” thông qua các cơ chế sau:

Thứ nhất, giảm phát thải từ khai thác tài nguyên: Hạn chế khai thác tài nguyên sơ cấp giúp giảm phát thải CO₂ trong các ngành khai khoáng, sản xuất vật liệu (xi măng, thép, nhựa...);

Thứ hai, giảm phát thải trong sản xuất bằng cách áp dụng thiết kế sinh thái, sản xuất sạch hơn, sử dụng nguyên liệu tái chế và năng lượng tái tạo;

Thứ ba, giảm phát thải từ tiêu dùng và chất thải, tăng tái sử dụng, tái chế, thu hồi năng lượng từ chất thải; hạn chế chôn lấp, áp dụng kinh tế tuần hoàn từ rác thải vì đây là nguồn phát thải khí nhà kính lớn;

Thứ tư, hấp thụ và bù đắp phát thải bằng cách phát triển kinh tế tuần hoàn sinh học như nông nghiệp tuần hoàn, lâm nghiệp bền vững góp phần hấp thụ carbon tự nhiên.

Trong bối cảnh năm 2026, mối quan hệ giữa mô hình kinh tế tuần hoàn và mục tiêu Net Zero vào năm 2050 (một số quốc gia và doanh nghiệp đặt mục tiêu tiên phong vào năm 2045) là mối quan hệ cộng sinh không thể tách rời. Mối quan hệ này không chỉ là bảo vệ môi trường mà còn là chiến lược kinh tế, bởi lẽ: Net Zero tạo ra áp lực thực hiện các tiêu chuẩn xanh, còn kinh tế tuần hoàn cung cấp giải pháp kỹ thuật để hiện thực hóa áp lực đó một cách có lợi nhuận, thông qua việc giảm chi phí nguyên liệu đầu vào. Vì vậy, không thể đạt được mục tiêu phát thải ròng bằng 0 (Net Zero) nếu vẫn duy trì mô hình kinh tế tuyến tính “khai

thác - sản xuất - vứt bỏ”. Kinh tế tuần hoàn trong mọi lĩnh vực kinh tế, xã hội chính là “lộ trình kỹ thuật” để hiện thực hóa cam kết phát thải ròng bằng 0 (Net Zero) vào năm 2045/2050.

2. Kết quả trong phong trào phụ nữ áp dụng mô hình kinh tế tuần hoàn từ rác thải

Ở gia đình, phụ nữ Việt Nam thường là người trực tiếp nội trợ, chăm sóc con cái, quản lý các loại rác thải từ gia đình và từ bếp ăn, nên họ có vai trò then chốt trong phân loại rác thải tại hộ gia đình, tách riêng rác hữu cơ, rác thải nguy hại thành các thùng rác khác nhau. Luật Bảo vệ môi trường năm 2020 đã có những quy định mới, thay đổi cách thức quản lý với rác thải nói chung và rác thải sinh hoạt nói riêng. Một trong những điểm mới, đó là quy định nguyên tắc phân loại rác thải rắn sinh hoạt làm 3 loại: rác thải có khả năng sử dụng và tái chế; chất thải thực phẩm; rác thải rắn sinh hoạt khác. Thực hiện phân loại rác thải rắn tại nguồn là yếu tố cơ bản để khai thác tài nguyên từ rác thải để áp dụng mô hình kinh tế tuần hoàn từ rác thải.

Trong những ngành nghề, nơi mà phụ nữ tham gia lực lượng lao động chủ yếu như ngành giáo dục, ngành thương mại dịch vụ, ngành du lịch, khách sạn, ngành y tế, ngành vệ sinh môi trường,... phụ nữ có trách nhiệm chính trong thu gom, phân loại rác thải tại nguồn. Ở Việt Nam, những phụ nữ làm nghề đồng nát, nhặt ve chai là loại nghề phi chính thức, vốn rất mặc cảm với nghề nghiệp của mình, nhưng rất tự tin tuyên truyền người dân phân loại rác tại nguồn để tái sử dụng.

Theo nguồn tin từ các báo chí, tại Hà Nội, 1.800 công nhân xử lý rác thải phi chính thức được tập huấn và hơn 80 phụ nữ làm nghề đồng nát, ve chai ở 5 tỉnh, thành phố được vay vốn không lãi suất để tái chế “biến rác thành tiền”. Hội Liên hiệp Phụ nữ địa phương trong cả nước mở các lớp tập huấn, hội thảo giúp hội viên hiểu được việc thu gom, phân loại, xử lý rác thải sinh hoạt hàng ngày tại hộ gia đình là góp phần tạo tài nguyên cho áp dụng mô hình kinh tế tuần hoàn. Với vai trò và trách nhiệm xã hội khác nhau, nam giới và nữ giới thường có những ưu tiên khác nhau đối với các vấn đề quản lý chất thải. Vai trò của phụ nữ trong phân loại rác thải không chỉ dừng lại ở phạm vi gia đình mà còn mở rộng trong các tổ, nhóm tự quản về môi trường ở thôn, xóm, khu phố và cộng đồng dân cư.

Từ khi Thủ tướng Chính phủ ban hành Quyết định số 1393/QĐ-TTg phê duyệt Chiến lược quốc gia về tăng trưởng xanh năm 2012 đến Quyết định số 687/QĐ-TTg ngày 07/06/2022 về phê duyệt Đề án Phát triển kinh tế tuần hoàn ở Việt Nam, đã có nhiều mô hình quản lý, xử lý rác thải và áp dụng mô hình kinh tế tuần hoàn được phụ nữ trong phạm vi cả nước triển khai, thực hiện. Các chi hội phụ nữ đã thu gom, phân loại nhiều tấn rác thải, bán thu đổi được nhiều chục triệu đồng để gây quỹ thăm hỏi, tặng quà cho trẻ em, hội viên phụ nữ có hoàn cảnh khó khăn trên địa bàn. Từ những việc làm thiết thực của mô hình quản lý, phân loại, xử lý rác thải đã góp phần thay đổi, nâng cao nhận thức của cán bộ, hội viên, phụ nữ và nhân dân tại xã, phường nhằm giữ

gìn, bảo vệ môi trường ngày một xanh, sạch, đẹp hơn. Đơn cử Chi hội Phụ nữ Thành phố Cẩm phả, tỉnh Quảng Ninh đã thu gom được nhiều tấn rác, tái chế thành giỏ nhựa đi chợ, những đồ vật hữu ích. Số rác thải sau khi phân loại, tái chế bán lấy tiền, số tiền này được làm quà tặng cho các cháu học sinh nghèo vượt khó, học sinh, trẻ em có hoàn cảnh khó khăn, dùng làm quà tặng cho những chị em thực hiện hiệu quả mô hình tái chế. Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam nói chung và Chi hội Phụ nữ Thành phố Cẩm phả, tỉnh Quảng Ninh đã chỉ đạo các chi hội phụ nữ tập hợp hội viên, phụ nữ tự thu gom, phân loại rác thải tại hộ gia đình và trên các tuyến đường khu phố, như thu gom vỏ lon bia, lon nước ngọt, chai nhựa, hộp nhựa, vỏ hộp giấy, báo,... Hằng tuần, mọi người mang đến điểm tập kết tại nhà văn hóa tổ dân phố, nhà văn hóa xã, phường hoặc bỏ vào thùng đựng rác tái chế để bán. Thực tế cho thấy, mô hình “Biến rác thành tiền” đã mang lại kết quả thiết thực và có sức lan tỏa mạnh mẽ trong phạm vi cả nước và từng cụm dân cư.¹

Tại Đà Nẵng, Đề án “Hỗ trợ phụ nữ khởi nghiệp” (còn gọi là Đề án 939) trên địa bàn Thành phố giai đoạn 2017 - 2021 gặt hái nhiều thành công, khi hỗ trợ hàng ngàn hội viên khởi nghiệp, vì mục tiêu sản xuất, kinh doanh thân thiện với môi trường. Từ nguyên liệu bỏ đi, rác thải hữu cơ trong sinh hoạt thường ngày được chị em phụ nữ sử dụng công nghệ mới, sản xuất ra các loại nước tẩy rửa nhằm tạo

việc làm và cơ hội thoát nghèo cho hàng trăm phụ nữ ở Đà Nẵng. Các sản phẩm nước rửa chén, nước giặt, nước lau nhà, dầu gội, nước rửa tay... do phụ nữ làm ra đều có nguyên liệu từ 100% rác thải hữu cơ. Rác không là thứ bỏ đi mà được nhìn nhận là đầu vào của các sinh phẩm hữu cơ. Những loại rau, củ quả, cành lá cây,... nếu vứt đi sẽ thành rác nhưng khi được tái chế sẽ là nguyên liệu sử dụng được. Bắt đầu từ tháng 11/2022, chị H. Giám đốc Công ty cổ phần Công nghệ sinh học Minh Hồng đã về Quảng Nam vận động bà con, xây dựng mô hình hợp tác xã công nghệ sinh học và công nghệ cao về các sản phẩm mỹ phẩm thảo dược, với định hướng đưa những sản phẩm này vào được siêu thị. Sản phẩm của Công ty cổ phần Công nghệ sinh học Minh Hồng tham gia trưng bày tại Ngày hội “Phụ nữ khởi nghiệp-sáng tạo-đổi mới” năm 2021, do Hội Liên hiệp Phụ nữ Thành phố Quảng Nam tổ chức.²

Phụ nữ của Hợp tác xã Tái chế tại Phúc Tân, Hoàn Kiếm, Hà Nội thu gom rác thải như giấy, nhựa, kim loại, rác thải khác, rác được phân loại tại nguồn, tiếp đó làm ra sản phẩm tái chế thủ công. Một nhóm phụ nữ trẻ khởi nghiệp từ 2019, có tên là “Xanh Shop & Café”, Nhóm chuyên thu gom quần áo, túi xách cũ, rác tái chế và tái sử dụng trong thiết kế sản phẩm có mẫu mã đẹp mắt và đưa ra bán trên thị trường. Mô hình Hợp tác xã phụ nữ tái chế giấy tại Nhật Tân, Tây Hồ, Hà Nội đã tận dụng giấy, bìa phế liệu,

¹ Nguồn baoquangninh.vn ngày 30/8/2024 và 1/3/2025.

² Nguồn baodanang.vn ngày 18/09/2025.

tái chế thành các sản phẩm trang trí và đồ thủ công mỹ nghệ. Dự án “ReForm Plastic” do nhóm nữ thành lập tại Hoàng Mai, Hà Nội. Họ thu gom và tái chế nhựa dẻo thành tấm vật liệu xây dựng, nội thất phục vụ người dân và các công ty xây dựng công trình, nhà ở. Mô hình như “Ngày chủ nhật xanh”, “Biến rác thành tiền”, “Hố ủ rác phân hữu cơ”,... Các mô hình này ngày càng thu hút, lan tỏa chị em phụ nữ tham gia vào tổ chức Hội phụ nữ, vừa giúp bảo vệ môi trường, vừa có thêm tiền để giúp đỡ những hoàn cảnh khó khăn và góp phần xây dựng các đoạn đường xanh - sạch - đẹp, xây dựng đô thị văn minh, phát triển bền vững, giảm phát thải nhà kính.

Để khẳng định vai trò của phụ nữ trong các lĩnh vực quản lý và xử lý rác thải, thúc đẩy bình đẳng giới, thời gian qua, Hội Liên hiệp Phụ nữ các tỉnh trong phạm vi cả nước đã chỉ đạo các cấp Hội cơ sở tập trung vận động cán bộ, hội viên tích cực tham gia thực hiện tốt mô hình “Phụ nữ chủ động phân loại, xử lý rác thải từ hộ gia đình”. Tham gia hội nghị tập huấn “Phân loại chất thải sinh hoạt tại nguồn”. Hội Liên hiệp Phụ nữ tỉnh, thành phố đã tập huấn cung cấp các kiến thức về Luật Bảo vệ môi trường năm 2020; trách nhiệm của công dân trong bảo vệ môi trường; hướng dẫn cách thu gom, phân loại xử lý rác thải tại nguồn; xử lý vi phạm về rác thải. Tham gia tập huấn, phụ nữ được tặng thùng rác hai ngăn; hướng dẫn kỹ thuật phân loại rác thải hữu cơ và rác thải vô cơ; quy trình xử lý rác thải thành phân bón hữu cơ tại gia đình. Triển khai mô hình, các cấp Hội

đẩy mạnh công tác tuyên truyền về mô hình kinh tế tuần hoàn; vận động hội viên phụ nữ tham gia thực hiện vệ sinh môi trường, phân loại rác thải; gắn thực hiện mô hình với cuộc vận động “Xây dựng gia đình 5 không, 3 sạch”, mô hình “Xây dựng gia đình 5 có, 3 sạch” do Trung ương Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam phát động. Biến rác thải, chất thải thành đầu vào của quy trình sản xuất, từ đó có ảnh hưởng lớn đến thói quen tiêu dùng và góp phần quan trọng vào việc bảo vệ môi trường sống.

Năm 2019, tại Cuộc thi khởi nghiệp sáng tạo với chủ đề “Phụ nữ và tương lai của nền kinh tế xanh”, chị PT (trang trại Khôi Nguyên Xanh, tỉnh Phú Thọ) đã gây ấn tượng với “Mô hình nông nghiệp hữu cơ tuần hoàn ứng phó với biến đổi khí hậu”. Chị PT đã được đào tạo, nghiên cứu, hướng tới mô hình chăn nuôi xử lý triệt để chất thải, biến chất thải của quy trình này trở thành đầu vào của quy trình khác. Các phế thải của quá trình trồng trọt như: rơm rạ, cỏ dại, bèo... được xử lý để làm thức ăn cho giun quế và phân bón hữu cơ. Kinh tế tuần hoàn là mô hình kinh tế trong đó toàn bộ các hoạt động, từ thiết kế, sản xuất đến cung cấp dịch vụ hướng tới tái sử dụng vật chất và loại bỏ tác động tiêu cực đến môi trường. Theo Tổ chức Phát triển Công nghiệp Liên hợp quốc (UNIDO), nền kinh tế tuần hoàn là một chu trình sản xuất khép kín, theo đó các chất thải được quay trở lại, trở thành nguyên liệu cho sản xuất, từ đó giảm mọi tác động tiêu cực đến môi trường, bảo vệ hệ sinh thái và sức khỏe con người.

Để hỗ trợ mô hình kinh tế tuần hoàn

hoạt động hiệu quả, lãnh đạo Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam từ tỉnh đến cơ sở thường xuyên trực tiếp hướng dẫn kiểm tra, giám sát việc thực hiện mô hình tại các hộ gia đình. Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam các cấp còn tổ chức các hoạt động cho hội viên đi tham quan học hỏi các mô hình điểm; tổ chức các hội nghị tập huấn tuyên truyền bảo vệ môi trường, hướng dẫn phân loại rác thải, đào hố chôn lấp rác thải hữu cơ; tặng các thùng ủ rác,... Đến nay, các cơ sở Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam trong tỉnh đã triển khai xây dựng mô hình phụ nữ chủ động phân loại, xử lý rác thải từ gia đình hoạt động hiệu quả; tặng hàng nghìn thùng rác để các hộ gia đình phân loại rác thải hữu cơ, vô cơ.³ Dự án của Chương trình UNDP/GEF SGP có 20 doanh nghiệp được đào tạo về kinh tế tuần hoàn, trong đó có nhiều doanh nghiệp phụ nữ làm chủ. Mạng lưới kinh tế tuần hoàn Việt Nam được đồng thành lập và thực hiện bởi UNDP và Viện Chiến lược và Chính sách Tài nguyên và Môi trường (ISPONRE). Năng lực thể chế của chính quyền địa phương và các bên liên quan đã được nâng cao thông qua việc áp dụng phương pháp tiếp cận kinh tế tuần hoàn⁴.

3. Khó khăn, thách thức triển khai mô hình kinh tế tuần hoàn từ rác thải qua thực tiễn phong trào phụ nữ tại Việt Nam

Thực tế cho thấy, quản lý chất thải đã trở thành một mối quan tâm lớn ở Việt

Nam, khi lượng chất thải phát sinh đang gia tăng với tốc độ rất lớn. Khó khăn trong việc phân loại rác thải tại gia đình và đối với các đơn vị thu gom rác thải, trước hết là ý thức của người dân trong vấn đề phân loại rác tại nguồn chưa cao. Các loại rác thải nhựa bị trộn lẫn với các loại rác thải khác như giấy vụn, thức ăn, rau củ quả gây tốn kém cho quá trình xử lý và áp dụng mô hình kinh tế tuần hoàn. Theo quy định của Luật Bảo vệ môi trường năm 2025 từ ngày 01/01/2025, các địa phương phải thực hiện phân loại chất thải rắn sinh hoạt tại nguồn. Tuy nhiên, các địa phương vẫn gặp nhiều khó khăn và thách thức. Đơn cử, tại Hà Nội, từ tháng 6/2024, tại nhiều khu vực ở Thành phố Hà Nội bắt đầu thí điểm mô hình kinh tế tuần hoàn từ rác thải, tuy nhiên, trên thực tế gặp khó khăn do thiếu cơ sở vật chất, ví dụ Công ty Môi trường Hà Nội (gọi tắt là URENCO) đã thu gom rác bằng xe cơ giới, nhưng Hà Nội có nhiều ngõ nhỏ, phố nhỏ, công nhân môi trường chủ yếu là phụ nữ phải đẩy xe rác thủ công đi thu gom, vừa bất tiện, vừa mất thời gian, công nhân thêm vất vả trong quá trình thu gom rác. Việc phân loại rác tại nguồn chưa hiệu quả còn do công tác thu gom, xử lý rác chưa thuyết phục ý thức người dân do thiếu túi rác và thùng đựng rác. Nhiều khi người dân bỏ thời gian và công sức phân loại rác tại nhà thì người đi thu gom rác lại đổ chung vào một xe, rồi rác đó được xử lý thế nào cũng chưa

³ Nguồn báo hoilhpn.vn ngày 18/9/2025.

⁴ Nguồn Diễn đàn Kinh tế tuần hoàn Việt Nam năm 2024 do Bộ TN MT tổ chức ngày 10/12/2024.

được công khai. Để triển khai công việc xử lý rác thải, sẽ phải chuẩn bị trước về hạ tầng, về phương pháp và trang thiết bị. Công ty Môi trường Hà Nội đang thực hiện chương trình phân loại rác và thu gom rác, thời gian thu gom rác sẽ chuyển đến khung giờ 18h-20h mỗi ngày để người dân hình thành thói quen đổ rác đúng giờ, nhưng hiện nay lượng rác người dân vẫn đổ ra ban ngày rất nhiều. Dù có nhiều vị trí được Công ty bố trí thùng rác để người dân đổ vào nhưng cũng có những vị trí Công ty không có thùng rác.

Nhằm thực hiện Quyết định số 44/2018 của Ủy ban nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh, Thành phố cần thay mới phương tiện thu gom rác, công khai quy trình xử lý rác thải, thông tin cho người dân biết rõ với chất thải tái chế được xử lý ở đâu, thành phẩm là gì, hiệu quả ra sao. Một số chuyên gia môi trường băn khoăn về cơ sở hạ tầng, công nghệ xử lý rác thải sau phân loại của các công ty vệ sinh môi trường chưa theo kịp hoặc chưa được đầu tư đồng bộ. Trên nhiều tuyến đường, phố ở nhiều các tỉnh, thành phố trong cả nước, chỉ có một loại thùng rác một ngăn, chưa bố trí các thùng rác hai ngăn cùng dòng chữ hướng dẫn phân loại. Nhiều chung cư, dân phải bỏ rác vào một đường ống, nên họ có phân loại rác, rồi các túi rác vào đường ống từ tầng cao trượt xuống, công sức của phụ nữ trong gia đình phân loại rác cũng tan biến. Quy trình thu gom phân loại rác đang là mấu chốt của vấn đề áp dụng mô hình kinh tế tuần hoàn. Rác thải nhựa công kênh, khó vận chuyển và lưu kho,

chi phí rác thải nhựa cao hơn chi phí sản xuất nhựa nguyên sinh, cùng với đó, các loại nhựa chất lượng thấp như bao bì ni lon không được thu gom, gây khó khăn trong công tác làm sạch, phân loại rác để tái chế. Tất cả những khó khăn đó khiến thời gian qua và đến nay vẫn chưa có một giải pháp đồng bộ, hiệu quả cho mục tiêu phân loại rác đầu nguồn, xử lý rác và sử dụng các sản phẩm tái chế tại Thành phố Hồ Chí Minh.

Theo Bộ Nông nghiệp và Môi trường thì việc phân loại, xử lý rác thải vẫn khá bề bộn từ văn bản hướng dẫn thi hành pháp luật, tổ chức thực hiện, cơ chế chính sách thực hiện, túi phân loại rác chưa đủ, chất thải rắn sinh hoạt đã và đang trở thành một trong những thách thức lớn đối với môi trường và sức khỏe cộng đồng. Trong bối cảnh ô nhiễm môi trường ngày càng gia tăng, phân loại rác thải tại nguồn là một trong những giải pháp quan trọng để giảm lượng rác chôn lấp, tiết kiệm tài nguyên và góp phần phát triển kinh tế tuần hoàn. Thách thức trong thực hiện các quy định Luật Bảo vệ môi trường năm 2020, theo đó quy định rõ trách nhiệm phân loại chất thải rắn sinh hoạt tại nguồn từ ngày 01-01-2025. Song đến nay, công tác này triển khai rất chậm, chưa đáp ứng yêu cầu. Tính đến hết năm 2025, cả nước phát sinh khoảng 69.400 tấn chất thải rắn sinh hoạt mỗi ngày, trong đó khu vực đô thị chiếm 37.250 tấn/ngày. Tỷ lệ xử lý trung bình đạt 91% với hình thức chủ yếu là chôn lấp. Đáng chú ý, tại hai đô thị lớn nhất nước là Hà Nội và thành phố Hồ Chí Minh, lượng rác thải phát sinh mỗi ngày

lần lượt là 7.600 tấn và 14.000 tấn, chiếm tới 23% tổng rác thải trên cả nước. Trong khi đó, công tác phân loại rác tại nguồn mới triển khai theo quy mô nhỏ và thí điểm. Đến giữa năm 2025, mới có 50% số tỉnh, thành phố triển khai thí điểm, cho thấy mô hình này chưa lan tỏa rộng khắp⁵. Theo các chuyên gia môi trường, việc phân loại chất thải rắn sinh hoạt tại nguồn chậm triển khai là do từ nhiều phía. Trước hết, hạ tầng thiếu và yếu, từ khâu thu gom, vận chuyển đến xử lý sau phân loại đều chưa đồng bộ. Rác hữu cơ chiếm tới 50-60% tổng lượng chất thải rắn, song công nghệ tái chế thành phân compost, năng lượng sinh khối hay thức ăn chăn nuôi còn khiêm tốn. Tiếp đến, nguồn lực đầu tư hạn chế, trong đó chính sách huy động xã hội hóa đã có, song triển khai còn chậm. Luật Bảo vệ môi trường năm 2020 quy định nguyên tắc “người gây ô nhiễm phải trả tiền” chưa được áp dụng triệt để, giá dịch vụ thu gom và xử lý chưa phản ánh đúng chi phí, khiến doanh nghiệp chưa mặn mà đầu tư. Ngoài ra, ý thức cộng đồng chưa cao, còn không ít người dân chưa hình thành thói quen phân loại rác. Công tác tuyên truyền chưa tạo sức lan tỏa, chưa biến phân loại rác thành hành vi tự nhiên hằng ngày.

Khung chính sách về phát triển mô hình kinh tế tuần hoàn chưa được hoàn thiện. Việt Nam còn thiếu các cơ chế chính sách thúc đẩy kinh tế tuần hoàn phát triển như: Quy định trách nhiệm của doanh nghiệp về thu hồi, phục hồi tài

nguyên từ các sản phẩm đã qua sử dụng; các công cụ, chính sách kinh tế như thuế tài nguyên, phí bảo vệ môi trường. Nhận thức về kinh tế tuần hoàn và sự cần thiết chuyển đổi sang phát triển mô hình kinh tế tuần hoàn của cán bộ, công chức quản lý môi trường còn hạn chế. Nguồn lực cho việc thực hiện chuyển đổi sang phát triển kinh tế tuần hoàn còn yếu. Kinh tế tuần hoàn phải gắn với đổi mới khoa học, tiếp cận công nghệ tiên tiến chưa được Nhà nước đầu tư phù hợp. Bên cạnh đó, để phát triển kinh tế tuần hoàn đòi hỏi phải có đội ngũ chuyên gia giỏi, để giải quyết tốt các vấn đề, từ khâu đầu đến khâu cuối của cả quá trình thu gom, xử lý rác thải.

Các phong trào phụ nữ áp dụng mô hình kinh tế tuần hoàn mới đạt được kết quả bước đầu, quy mô nhỏ do Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam phát động, chưa có sự phối hợp với các doanh nghiệp lớn đủ năng lực công nghệ về tái chế, tái sử dụng các sản phẩm đã qua sử dụng và các cấp chính quyền. Thói quen sản xuất và tiêu dùng của toàn xã hội hiện nay đối với nhiều sản phẩm dễ sử dụng như túi ni lông, sản phẩm nhựa dùng một lần sang chỉ sử dụng những vật liệu, sản phẩm có thể tái chế, tái sử dụng hoàn toàn đang khó thay đổi. Hiện 70% lượng rác thải tại Việt Nam được xử lý tại các bãi chôn lấp, nơi việc thực hiện các tiêu chuẩn môi trường còn hạn chế; trong khi phần còn lại bị đốt cháy hoặc thải bỏ trong tự nhiên, cuối cùng đổ ra biển.

⁵ Nguồn hanoimoi.vn ngày 18/09/2025.

4. Giải pháp đẩy mạnh triển khai mô hình kinh tế tuần hoàn từ rác thải trong phong trào phụ nữ tại Việt Nam

Luật Bảo vệ môi trường năm 2020 quy định việc lồng ghép, thúc đẩy các mô hình kinh tế tuần hoàn, kinh tế xanh vào trong xây dựng và thực hiện chiến lược, quy hoạch, kế hoạch, chương trình, đề án, dự án phát triển kinh tế - xã hội. Giai đoạn năm 2021 đến năm 2030, Đảng và Nhà nước Việt Nam đã xác định việc phát triển nền kinh tế tuần hoàn là một trong những định hướng quan trọng của đất nước. Việt Nam sẽ triển khai mô hình kinh tế tuần hoàn dựa trên 3 trụ cột: thiết kế, kéo dài vòng đời vật liệu; giảm rác thải, phát thải; khôi phục hệ sinh thái. Để phát triển kinh tế tuần hoàn, Bộ Chính trị cũng đã ban hành Nghị quyết số 55-NQ/TW ngày 11/02/2020 của Bộ Chính trị về định hướng Chiến lược Phát triển năng lượng quốc gia của Việt Nam đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045, trong đó khẳng định phải ưu tiên phát triển năng lượng tái tạo, phát triển nhà máy điện sử dụng rác thải, chất thải để bảo vệ môi trường và phát triển kinh tế tuần hoàn. Tại Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng về định hướng phát triển đất nước giai đoạn 2021 - 2030, cũng đã xác định tập trung vào mục tiêu “Xây dựng nền kinh tế tuần hoàn, thân thiện với môi trường. Kinh tế tuần hoàn được xem là cách tiếp cận phù hợp nhằm quản lý chất thải, sử dụng hiệu quả tài nguyên, bảo vệ môi trường, phòng chống thiên tai và ứng phó với biến đổi khí hậu trong giai đoạn phát triển tiếp theo của đất nước. Ô nhiễm và

suy thoái môi trường, hay nói một cách khác, không còn phải đánh đổi giữa phát triển kinh tế và bảo vệ môi trường, thực hiện được đồng thời nhiều mục tiêu của phát triển bền vững hướng tới mục tiêu phát thải ròng bằng 0 (Net Zero) vào năm 2050. Để thực hiện mục tiêu này, cần có giải pháp đẩy mạnh triển khai mô hình kinh tế tuần hoàn từ rác thải trong cộng đồng dân cư nói chung và từ phong trào Phụ nữ tại Việt Nam nói riêng như sau:

Thứ nhất, giải pháp hoàn thiện cơ chế, chính sách và thể chế hóa vai trò của phụ nữ, theo đó cần lồng ghép mục tiêu, nhiệm vụ phát triển kinh tế tuần hoàn từ rác thải gắn với phong trào phụ nữ vào các chương trình, kế hoạch phát triển kinh tế, xã hội, bảo vệ môi trường và xây dựng nông thôn mới ở địa phương. Nhà nước cần thể chế hóa vai trò của Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam và hội viên, phụ nữ là lực lượng nòng cốt trong tổ chức thực hiện các mô hình kinh tế tuần hoàn từ rác thải ở cộng đồng. Tăng cường cơ chế hỗ trợ, khuyến khích, khen thưởng kịp thời đối với các tập thể, cá nhân phụ nữ có mô hình, sáng kiến hiệu quả trong quản lý và tái chế rác thải theo hướng kinh tế tuần hoàn.

Thứ hai, giải pháp về nâng cao nhận thức, ý thức bảo vệ môi trường và thay đổi hành vi cộng đồng trong phân loại rác thải và áp dụng mô hình kinh tế tuần hoàn, theo đó tăng cường công tác tuyên truyền, giáo dục nhằm nâng cao nhận thức của hội viên, phụ nữ và cộng đồng về vai trò, ý nghĩa của kinh tế tuần hoàn trong quản lý rác thải sinh hoạt, coi phân loại rác tại nguồn là giải pháp căn bản

để giảm thiểu ô nhiễm môi trường và sử dụng hiệu quả tài nguyên.

Thứ ba, lồng ghép nội dung kinh tế tuần hoàn, phân loại rác tại nguồn, tái sử dụng và tái chế rác thải vào các phong trào, cuộc vận động do Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam phát động, đặc biệt là phong trào “Xây dựng gia đình 5 không, 3 sạch”, các mô hình tự quản về bảo vệ môi trường tại khu dân cư. Phát huy vai trò nòng cốt của phụ nữ trong gia đình và cộng đồng trong việc tổ chức, hướng dẫn, giám sát thực hiện phân loại rác thải sinh hoạt, từng bước hình thành thói quen, nếp sống thân thiện với môi trường, cần coi rác thải là tài nguyên, là đầu vào của quá trình sản xuất ra các sản phẩm mới.

Thứ tư, giải pháp nhân rộng các mô hình kinh tế tuần hoàn từ rác thải do phụ nữ tham gia thực hiện. Rà soát, đánh giá hiệu quả các mô hình hiện có như: “Ngôi nhà xanh”, “Biến rác thải thành tiền”, “Thu gom rác tái chế gây quỹ”, “Tổ phụ nữ thu gom rác thải nhựa”, làm cơ sở để hoàn thiện và ban hành bộ tiêu chí mô hình kinh tế tuần hoàn từ rác thải gắn với phong trào phụ nữ. Bộ Nông nghiệp và Môi trường cần ban hành văn bản chuẩn hóa quy trình tổ chức thực hiện mô hình theo chuỗi khép kín từ thu gom, phân loại, xử lý, tái chế đến tạo ra giá trị kinh tế, xã hội và môi trường; bảo đảm tính bền vững, khả năng nhân rộng và phù hợp với điều kiện từng địa phương.

Thứ năm, giải pháp gắn mô hình kinh tế tuần hoàn từ rác thải với sinh kế và khởi nghiệp của phụ nữ. Khuyến khích phát triển các mô hình chuyển rác thải thành nguồn nguyên liệu đầu vào cho sản

xuất, kinh doanh, như xử lý rác hữu cơ thành phân bón, tái chế rác nhựa, tái sử dụng vải vụn và phế liệu để sản xuất sản phẩm thân thiện với môi trường. Lồng ghép các mô hình kinh tế tuần hoàn từ rác thải vào Chương trình “Phụ nữ khởi nghiệp”, các chương trình hỗ trợ phát triển kinh tế hộ gia đình, hợp tác xã, tổ hợp tác do phụ nữ làm chủ, ưu tiên phụ nữ nông thôn, phụ nữ có hoàn cảnh khó khăn. Tăng cường hỗ trợ về đào tạo, kỹ thuật, vốn, kết nối thị trường nhằm nâng cao hiệu quả kinh tế, tạo việc làm, tăng thu nhập ổn định cho phụ nữ.

Thứ sáu, giải pháp tăng cường liên kết, huy động nguồn lực xã hội nhằm thúc đẩy cơ chế phối hợp giữa Hội Liên hiệp Phụ nữ các cấp với chính quyền địa phương, doanh nghiệp, tổ chức khoa học, công nghệ và các tổ chức xã hội trong việc triển khai mô hình kinh tế tuần hoàn từ rác thải. Tăng cường liên kết với các doanh nghiệp thu gom, tái chế rác thải, từng bước hình thành chuỗi giá trị kinh tế tuần hoàn, bảo đảm đầu ra ổn định cho rác tái chế và sản phẩm tái chế. Khuyến khích sự tham gia của phụ nữ vào thực hiện trách nhiệm mở rộng của nhà sản xuất (EPR), coi đây là kênh huy động nguồn lực và nâng cao hiệu quả quản lý rác thải tại cộng đồng.

Thứ bảy, giải pháp ứng dụng chuyển đổi số trong quản lý và vận hành mô hình kinh tế tuần hoàn góp phần thực hiện mục tiêu phát thải ròng bằng 0 vào năm 2050. Đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin, chuyển đổi số trong công tác quản lý, điều hành các mô hình kinh tế tuần hoàn từ rác thải do phụ nữ thực

hiện, thông qua việc xây dựng cơ sở dữ liệu, theo dõi, thống kê khối lượng rác thải thu gom, tái chế. Ứng dụng các nền tảng số, mạng xã hội trong tuyên truyền, kết nối hội viên, chia sẻ kinh nghiệm, nhân rộng mô hình; tăng cường minh bạch, giám sát và đánh giá hiệu quả triển khai. Từng bước xây dựng hệ thống theo dõi, đo lường tác động môi trường, kinh tế và xã hội của các mô hình nhằm phục vụ công tác tổng kết, báo cáo và hoạch định chính sách./.

Tài liệu tham khảo

1. Đảng Cộng sản Việt Nam (2020). *Định hướng chiến lược phát triển năng lực quốc gia của Việt Nam đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045*. Nghị quyết số 55-NQ/TW ngày 11/02/2020 của Bộ Chính trị.
2. Quốc hội (2020). Luật Bảo vệ môi trường năm 2020. Luật số 72/2020/QH14 ngày 17/11/2020.
3. Chính phủ (2022). *Quy định chi tiết một số điều của Luật Bảo vệ môi trường 2020*. Nghị định số 08/2022/NĐ-CP, ngày 1/1/2022.
4. Chính phủ (2012). *Phê duyệt Chiến lược quốc gia về tăng trưởng xanh*. Quyết định số 1393/2012/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ.
5. Chính phủ (2022). *Phê duyệt Đề án Phát triển kinh tế tuần hoàn ở Việt Nam*. Quyết định số 687/2022/QĐ-TT của Thủ tướng Chính phủ ngày 07/06/2022.p
6. Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam (2022), Báo cáo tổng kết phong trào “Phụ nữ bảo vệ môi trường”.
7. UNDP Việt Nam (2021), Báo cáo “Thúc đẩy kinh tế tuần hoàn ở Việt Nam”.
8. UNDP Việt Nam (2023). *Dự án hỗ trợ xây dựng và thực hiện kế hoạch quốc gia về thích ứng với biến đổi khí hậu của Việt Nam*. Báo cáo khung giám sát và đánh giá hoạt động thích ứng với biến đổi khí hậu.
9. <https://phunuvietnam.vn/>.
10. Nguồn <http://www.oscvn.com/tin-tuc>.